

A levél

A svájci magyarnyelvű protestáns
gyülekezetek értesítője
Mitteilungsblatt der protestantischen
Kirchgemeinden ungarischer Sprache
in der Schweiz

Basel-Bern-Zürich

2013 június

58. évf. 1. sz

Pilinszky János

Infinitívusz

*Még ki lehet nyitni.
És be lehet zárni.
Még föl lehet kötni.
És le lehet vágni.
Még meg lehet szülni.
És el lehet ásni.*

Virrasztói kérdik

Tessék? Kinek a virrasztói, kitől és mit kérdeznek? Nos, a gyakran és szívesen énekelt 392. énekünk („Az egyháznak a Jézus a fundámentoma”) 3. verse szerint „az Úrnak hajnala” várói kérdezik ezt mennyei Gazdájukra emelt szemmel: „Meddig az éjszaka?”

Igazán megindító kép ez Isten népének helyzetéről ebben a világban. Talán azért is tudunk vele sok más bibliai metaforánál is jobban azonosulni, mert legtöbbszörnek vannak élményei nagy éjszakai virrasztásokról, véget érni nem akaró vagy legalábbis úgy tűnő várakozásokról. Férfiaknak, de már a kiscserkésznek is katonai vagy tábor őrsegről. Menekülőnek az éjszaka leple alatti elrejtőzés biztonságának, ugyanakkor az eltévedés, irányvesztés, csapdába esés idegtépő félelmének kettősségéről. Betegápoló anyának, házastársnak a virradat beköszöntéhez fűződő, gyakran a józan ész határain túlnyúló és túlnyújtott reménységéről. Arról, hogy a reggel, az új nap majd áttörést, fordulópontot, változást hoz a szeretett személy állapotában. Ez utóbbi kapcsán szeretnék néhány gondolatot megosztani közös dolgainkban.

Politikai, gazdasági, de egyházi életünk terén is mind gyakrabban szembesülünk a válság, illetve a krízis fogalmaival. A gazdasági hanyatlást a bőrünkön érezzük sokszor, a politikait inkább a média világából ismerjük, míg az egyházra az üresen maradó templompadokon kívül a minden egyéb területen megjelenő és visszaköszönő értékválság képében is rá kell ismernünk. Számos tendencia igen kétségbeejtő ezekben a jelenségekben. Nem lehet figyelmen kívül hagyni őket. Nem dughatjuk fejünket strucc módon a homokba. Óriási és végzetes hiba lenne egy kézlelyintéssel vagy élcelődéssel elintézni ezeket. De legalább ekkora hiba lenne miattuk vigasztalhatatlanul kétségbe esni is.

Éppen ezen a ponton szokták optimista elemzők felhívni a figyelmet arra, hogy a krízis, ahogy nevében is rejlik (a „krinoo” - döntené, ítélné görög szóból) magában hordozza a jövő felé nyitottságnak a kettősségét. Amikor a beteg, aki mellett virrasztunk, krízisben van, akkor ő kétségtelenül magában hordja a halálnak, de a gyógyulásnak is a lehető-

ségét. A kezelő orvos meg tudja mondani még a kettő arányának százalékos esélyeit is, de minket igazán ez a lezáratlanlanság, ez a kétesélyesség érdekel. Mert ahol van még egy esély, ott van még remény. Gyakran belefásulunk abba, hogy úgy érezzük valamiről, megváltoztathatatlanul determinált, pályára állított. Csak egy kimenetele lehetséges, az pedig számunkra általában nem is a legoptimistább. Pilinszkynek a nyersen realiztikus verse éppen ezzel szembesít. Ne gondoljuk, hogy életünk meccsei már le vannak játszva. Telis-tele vannak nyílt, legalább kétféle kimenetelű lehetőségekkel. Igaz, nem mindig a mi kezünkben van a döntés, de jó ha látjuk, az ellentétek feszültségében a cselekvésnek, az alkalmazkodásnak, a mi emberi válaszainknak hatalmas tárháza bontakozhat ki.

Az elmúlt télen szembesültünk azzal, mit jelent, amikor anyagi természetű krízis van a Szövetség életében, mert a támogatásaink három éven belüli teljes megszűnéséről kaptunk hírt. Szembesültünk a „lenni vagy nem lenni”, megszűnni vagy megmaradni kérdésével. Megijedtünk. Ülészettünk. Törtük a fejünket. Tagdíjmelést fontolgattunk. Érveket sorakoztattunk ellenérvekkel szemben. Szembesültünk az anyagi hiánya mellett lelki, szervezeti hiányosságainkkal is. Feltettük a kérdést, akarunk mi egyáltalán továbbélni?

Aztán a veszély, amilyen gyorsan jött olyan gyorsan, egy kedvező kantonális döntésnek köszönhetően el is múlt. Ideiglenesen. Kérdés, mit tanultunk ebből a krízisből? Erősödött-e az „immunrendszerünk”, az életkedvünk? Felismertük-e, nem vagyunk-e eleve elveszésre rendelve? Utak vannak előttünk. Választási lehetőségek. Tőlünk is kérdezi Jézus: Akarsz-e meggyógyulni? Akarsz-e megerősödni? Nekünk is üzeni az Örökkévaló: *Lásd, eléd adtam ma az életet és a jót, de a halált és a rosszat is. Tanúul hívom ma ellenetek az eget és a földet, hogy elötökbe adtam az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd hát az életet, hogy élhess te és utódaid is.*(5Móz 30; 15,19.)
Válasszuk az életet!

Kókai Csaba

Építsünk együtt

Mióta tavaly októberben kézhez kaptuk a zürichi kantonális egyháztanács levelét, bizonytalanság uralkodott el rajtunk a Szövetség külső támogatása és a jövőnk anyagi biztosítása tekintetében. A tervzet szerint az idei évvel kezdve előbb egy-, majd 2014-ben egy újabb harmaddal csökkentették volna a támogatást, majd 2015-ben véglegesen megszüntették volna. Valóságos Damoklész kardként lebegett a Szövetség és ezzel együtt a magyarnyelvű protestáns gyülekezetek anyagi jövője felett, aminek fenyegető ereje végül is távolabb került a zürichi zsinat idei határozatával, mely szerint 2013-ra hiánytalanul megadják a támogatást Szövetségünknek. Ennek fényében idén nem kapkodva kell megoldanunk az anyagi jövőnkéről szóló

kérdéseket, de hosszú távon igen is el kell érünk, hogy képesek legyünk saját lábunkon állni!

Mély meggyőződésem, hogy Isten éltetni és táplálni kívánja a Svájcban működő magyarnyelvű gyülekezeteinket! Egyre inkább válnak fiatalabb magyarok tagokká, akik készségesen vállalnak felelősséget és látnak el szolgáltatásokat gyülekezeteinkben. A magyarnyelvű lelkigondozást fenntartani továbbra is mindannyiunk felelőssége, és a jövőben komolyabb felelősségvállalásra lesz szükség. Mivel hosszabb távon abból kell kiindulnunk, hogy a kantonális egyházak támogatása előbb-utóbb csökkenni fog, ezért jobb, ha mi idejében felkészülünk erre. Bízunk abban, hogy Isten a jövőnköt elkészítette és az útirányt is meg fogja mutatni!

Jónás Bertalan

Magyar ösztöndíjasok Bázelen

A budapesti Károli Gáspár Református Egyetem vezetésének ösztönzésével és a Balassi Intézet támogatásával jutottunk ki Svájcba, a bázeli Staatsunabhängige Theologische Hochschule (STH) -ba. Választásunkat szakmai szempontból indokoltá tette, hogy az egyetem a régi teológiai hagyományokat követve államilag független, nem része egy-egy nagyobb állami intézménynek. Hét fős csoportunk számára ez különösen érdekessé tette, hiszen mi mint a Károli Gáspár Református Egyetem hallgatói, magunk is egy teológiai fakultás: a hittudományi kar diákjai vagyunk. Svájc, mint a reformátusság és a protestantizmus őshazája önmagában is sok lehetőséget tartogatott számunkra, hogy mind tanulmányainkban, mind hitben és reformátori elköteleződésünkben fejlődjünk.

Szakmai beszámolóinkban több részről szeretnénk megvilágítani, hogyan és miként járul hozzá ez a két hét ahhoz, hogy mind a tudományos munkánkat, mind a lelki épülésünket segítse, hiszen szakmai fejlődésünk nem csupán kognitív. Ugyanannyira fontos, hogy megismerjük a helyi gyakorlatot, és hogy hazavigyünk tapasztalatainkat, ezáltal építve otthoni egyházunkat, gyülekezeteinket. A külföldi tapasztalatok, az „európai trendek” megismerésével objektívebben tudjuk szemlélni a magyar egyház irányvonalait és a meghatározó tendenciákat. A kritikus szemlélet kialakítása pedig a jövő gyülekezeteinek építéséhez elengedhetetlen. Már nagy reformátoraink is éltek ezzel a lehetőséggel, hiszen a XVI. század nagy hittudósai, teológusai is külföldi tapasztalataikból épülve tudták megújítani és erősíteni a határainkon belüli egyházunkat.

Tudományos munkáról és a tanulmányokról

A bázeli STH egyetem létrejöttének alapvetése, hogy a Bibliához való hűséget mindenekfelett szeretné fenntartani. Nagyobb hitele van a Bibliának egy-egy gondolatmenet alátámasztása vagy éppen megcáfolása kapcsán. Ez a más szemzőg több szakterületen is megjelenik. A gyakorlatias tudományágak közötti

prédikációtanban, azaz a homiletikában ez irányzat szerint sokkal nagyobb hangsúly van a Szentlélek munkavégzésén, miközben a felkészülésben a hitvallásos jelleg mellett jobban alkalmazkodik a hallgatók igényeihez olyan módon, hogy az aktuális üzenetet a lehető legjobban megértsék és átéljék. Ez a nyitottság a diákok sokszínűségében is meglátszódott. Az egyetemen a húszévektől kezdve egészen a nyugdíjas korosztályig mindenki képviseltette magát. Emellett több diátársunk is más kontinensről érkezett. Így egy Bibliához mindennél jobban ragaszkodó, de szemléletében és tapasztalataiban igen tág közösséget találtunk Bázelen. Véleményüket és gondolataikat több órán is megosztották, színesítették a tanár mondandóját, csoportunk pedig a neves tanárok gondolatain túl megismerhette a diákság, a kortársak gondolkodásmódját is.

A minden héten megrendezésre kerülő missziói imaalkalmon való részvétel nem a tudományos képzésünkhöz járult hozzá, hanem a jövőbeli lelkési vagy egyéb egyházi hivatásunk gyakorlásához, ami egyetemi tanulmányaink voltaképpen célja. Ezen az alkalmon is egy, a számunkra megszokottól eltérő modellt ismerhettünk meg, amelyet majd beépíthetünk a későbbi gyakorlatba.

Hivatásunk gyakorlásához azonban nem csak az egyetemi missziói igealkalom, illetve az intézmény áhítatai válhatnak fontos tapasztalattá, hiszen több gyülekezettel ismerkedhettünk meg. A bázeli magyar gyülekezet meghívott minket, hogy a vasárnapi istentiszteleten mint teológusok szolgáljunk. A Münster kápolnájában részt vettünk a helyi magyar közösség alkalmán, ahol egy teljesen sajátos jelenséggel kellett szembesülnünk: Svájcban nem különül el élesen a református-evangélikus hagyomány. Az igeolvasás szolgálatát egyik teológustársunk vállalta, melyet evangélikus szertartásrend szerint választott ki a lelkipásztor. Szolgálatunk egyben diplomáciai küldetés is volt - a kis magyar közösség számára fontos, hogy

találkozzon anyaországbeli lelkészhallgatókkal. Az igeolvasás mellett zenéltünk, énekeltünk, egyik társunk bizonyágtétellel koronázta meg a rövid bemutatkozásunkat.

A hivatalos protestáns közösség alkalmán kívül meghívtak egy karizmatikus közösség istentiszteletére is. Hasznos tapasztalatnak bizonyult, hiszen a magyar református gyakorlatban nem találkozhatunk ilyenekkel. Egészen érdekes, szinte extatikus hangulatban énekelték dicsőítő énekeiket, közben táncoltak, vagy éppen térdre borultak.

A magyar alkalmak továbbá kapcsolatépítés szempontjából is fontosak voltak. A közösség felkért minket, hogyha van kedvünk, akkor írjunk a helyi magyar lapnak. A lekipásztor pedig vendégül látott minket, illetve hasznos tanácsokat adott saját életéből merítve. Egy-egy életút is példa lehet előttünk, így mindenképpen hozzájárult jövő-építésünkhöz.

A magyar alkalmakon kívül több német áhítaton is részt vettünk: *Dan Holder* rieheni lelkész bibliaolvasó óráján, vagy a teológusok által tartott iskolai alkalmakon, ahol egy egészen újszerű jelenséggel találkoztunk. Svájcban a prédikáló sétál, néha elhagyja a helyét, szabadabban magyaráz: teljesen új tapasztalat volt számunkra. A helyi teológusokkal is próbáltunk közelebbi kapcsolatot kialakítani, hogy a jövőbeli közös tudományos munka lehetőségét ne zárjuk ki. Nem csak az STH, hanem a bázeli teológiai fakultás diákjaival is találkoztunk, akik segítségével bejuthattunk a nagy egyetemi könyvtárba, és megismerkedhettünk a szakirodalommal.

Csoportunk több tagja idén készül az alapvizsgára, mely egy harminc oldalas exegetikai munkát jelent. Számukra különösen nagy segítség volt a két egyetem könyvtára, ahol olyan szakirodalmat használhattak, mely Magyarországon még nem elérhető, vagy soha nem is lesz. Szakirodalmat nem csak a könyvtárakban kerestünk, hanem különböző városok teológiai könyvesboltjaiban is. A svájci, illetve német szakirodalom a teológia domináns irodalma.

Több tárgyhoz és témakörhöz nagyon értékes szakkönyveket szerezhettünk be, főként olyan köteteket, amelyeket csak legfeljebb interneten külföldről rendel-

hettünk volna meg. Hálásak vagyunk azért is, hogy a lörrachi, freiburgi és bázeli könyvesboltok kínálatát láthattuk. A könyvek megvétele nem csupán a szakmai fejlődés, hanem a nyelvi készségek finomítását is szolgálta és szolgálja most is. Teológiánk alapkövetelménye, hogy a szaknyelven íródott anyagokat értsük és használjuk a szakdolgozatban, illetve a már korábban említett alapvizsga-dolgozatban. A két hét tökéletes alkalom volt arra, hogy felmérjük nyelvi szintünket, hogy a szaknyelv kifejezéseiben elmélyüljünk, hogy közelebb kerüljünk a svájci kultúrához, mely elengedhetetlen ahhoz, hogy ezáltal a saját egyházunk történetét is megértsük.

A két hét alkalmas volt arra, hogy jövőbeli tervek is szülessenek. Az egyetem vezetője, *Jacob Thiessen* vendégül látta kis csoportunkat, ahol elindult egy beszélgetés a két egyetem jövőjével, egy esetleges együttműködés kialakításával kapcsolatban. Nagyon érdeklődően álltak a kérdéshez, úgyhogy nem csak kis csoportunk szellemi és lelki tőkéje kamatozott a két hét alatt, hanem egyszersmind nagyobb távlatok nyíltak meg, és talán egy intézményi összefogás, egy nemzetközi kapcsolat is válhat belőle.

A kint töltött két hét alkalmas volt többek között arra is, hogy szabadidőnkben kirándulhassunk egy kicsit, és felfedezzük Svájc gyönyörű városait. Többek között jártunk Zürichben, Bernben, Luzernben és Interlakenben, illetve a hazafelé vezető úton megálltunk a schaffhauseni vízesésnél, ami napfelkeltenél igazán gyönyörű volt, és Lichtensteinben is szétnézhattunk. Gyönyörű volt minden város, ahol jártunk. A csoport több tagját a gyönyörű hegyek kápráztatták el igazán. Svájc német részén kívül eltölthettünk egy hétvégét Genfben. Igazán tartalmas volt az ott töltött hétvége is számunkra, mert járhattunk azokon a helyeken, ahol reformátor elődeink éltek, dolgoztak. A genfi magyar protestáns gyülekezetben is szolgálhattunk. Az igeolvasást és imát egy-egy teológustársunk végezte, aztán genfi zsoltárt énekeltünk és bemutattuk a Teológiánkat a gyülekezetnek, amit azért tartottunk fontosnak, mert az ottani gyülekezetben mindig egy ösztöndíjas teológus végzi a lelkészi szolgálatot. Az istentisztelet után megnézhattuk a reformáció genfi emlékművét, a Szent Péter katedrális, ahol Kálvin János a legszívesebben prédikált.

Hálásak vagyunk a két magyar gyülekezetnek az önzetlen segítségnyújtásért, és azoknak az embereknek, akik lehetővé tették, hogy kijussunk erre a két hétre. Isten bőséges áldását kívánjuk életükre!

A magyar teológuscsoport nevében:

Lázár Eszter Csenge és Perjési Nóra

Lapzárta után kaptuk az értesítést, hogy **Zürrréné Máthé Gyöngyi** testvérünk 2013 június 8-án, a békásmegyeri evangélikus szeretetotthonban, **96 esztendősen korában csendesen elhunyt**. Temetése a Kerepesi temetőben lesz, július első hetében (a temetés pontos idejét még nem tudjuk). Gyöngyike gyülekezetünk nagyon hűséges és aktív tagja volt. Isten adjon neki békés nyugodalmat.

Kovács Andor (1920 – 2012)

Ez év január 8-án búcsúztunk el Bázelen és február 9-én Csurgón Kovács Andortól. Hosszú és nehézségekkel, de sok örömmel is teli életét 92 évre szabta Teremtője. Bandi 1920. augusztus 11-én született, akut életveszély közepette, és 2012. Szilveszter estéjén, hosszú betegsősorozat, ágyhoz kötöttség után pihent el örökre. Élete azonban nem csak az első és az utolsó hónapokban függött egy hajszálon. Sokszor került életveszélybe – s az élet megtanította küzdeni, nemcsak önmagáért, hanem elsősorban másokért.

„Azt az embert, aki féli az Urat, oktatja Ő, hogy melyik utat válassza.“

Bandi egész életében azon igyekezett, hogy konfirmációs Igéjét a 25. zsoltárból komolyan vegye: hogy útkeresésében meghallja a hangot, s a helyes utat válassza. Akik ismerték, tapasztalhatták tisztességét és bátorságát, melyet ő soha nem önmagának tulajdonított, hanem ajándéknak tekintett. Nem beszélt róla, de élte a hitét, amely mind hányattatásának éveiben, mind a kiegyensúlyozott időkben tartotta és irányította a cselekedeteit.

Csurgói származása meghatározta életét. A szülőföld iránti ragaszkodása tetteiben mutatkozott meg. A jómódú családból származó, de később elszegényedett, s az ötvenes években kuláknak bélyegzett parasztyerek megtanult küzdeni: otthon, a családi birtokon, a vasútnál, ahol pályamunkásként kezdte, a fronton a háború alatt, a három és fél éves hadifogságban, majd az emigráció éveiben. 37 éves születésnapjára került Bázellebe, ahol megint legalul, gazdasági cselédként kezdte, de ahol második otthonára talált. Felöltött fejjel pótolta az érettségit, megtanult németül s elvégezte az egyetemet. Önálló aláírásra és tárgyalásra jogosult, megbecsült közgazdász lett belőle.

Szükre szabott szabad idejében, a hétfvégekben, a késő esti órákban azonban magyar ügyekkel foglalkozott. Az 1957 februári menekülése számára elsősorban elkötelezettséget jelentett. A Csurgói Forradalmi Bizottság elnöke, akinek köszönhetően Csurgón a forradalom napjaiban olyan szervezési munka folyt, hogy a képviselőket Budapestre hívták tapasztalatcserére (Sára Sándor filmet is készített erről „Aki magyar, velünk tart“ címmel). Vakbélgyulladás következtében, fizikailag legyengült állapotban kényszerült elhagyni az országot. Szerencséje volt: életben maradt – s szerencséje volt mindazoknak, akik ismerték, akik a közelében lehettek, s azoknak, akiket már akkor is támogatott, amikor még neki sem igen volt tartaléka.

A Bázellebe került magyarok mind ismerték: ő volt a biztos cím, ismerte a kinti lehetőségeket, s ha már semmi sem maradt, még mindig ott volt ő: Kovács Bandi, kedves, hamiskás mosolyával, nagylelkűségével, széles látókörével. Nem túlzás azt állítani: azért akart boldogulni a nyugati világban, hogy másokat tudjon a boldogsághoz segíteni: ahhoz, hogy megtalálják a képességeiknek és a vágyaiknak megfelelő lehetőségeket. Mert Bandi nem pályolgotott

senkit, aki hozzá fordult, hanem elindította a hozzá fordulókat azon az úton, amely a rászorulóknak kedvezett. Aztán szabadon hagyta őket, hogy a maguk mértéke szerint küzdjenek tovább. Nem kötött feleslegesen senkit sem magához. Még csak hálás köszönetet sem várt el.

Embersége, toleranciája és munkabírása mellett Kovács Bandi a szervezőképességéről volt híres. Kezdte Bázellel: 1958 októberében már 56-os ünnepséget szervezett, s az ünnepi beszédet ő tartotta. Összefogta a magyarokat, megalakult a Bázeli Magyarok Egyesülete, amelyet majdnem négy évtizeden át vezetett. Néhány társával együtt megalapította a magyar kultúra fejlesztésére szolgáló Becsületadó Alapítványt.

Kovács Andor azonban nemcsak helyi léptékben gondolkodott. Amikor világossá vált, hogy az emigránsok nem térhetnek haza, európai szinten is szerveződni kezdett az emigráció értelmisége. 1969-ben a dél-tiroli Bolzano mellett megalakult az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, melynek hamarosan elnökségi tagja s később, 1982-86-ig elnöke lett. Bandit azonban nem az elnökséggel járó rang érdekelte, hanem az érdemi munka. Ő mindig ott volt, ahol dolgozni kellett. Soha nem válogatott „alantas“ vagy megbecsült munka között. Legendás kisbázeli raktárában könyveket pakolt, címzett, csomagokat cipelt, borítékozott az az ember, aki naprakészen volt tájékozott mindenféle kulturális és politikai kérdésben. Tanúskodnak erről könyvei (*Forradalom Somogyban, Homokpad, A világ magyarsága, Évezredes ágsorok Somogyban*). - Tájékozott volt és nagyon nyitott. Került mindenféle szélsőséget. Bandi befogadó és elfogadó természete megővta az emigráns magyarokat sok felesleges pártoskodástól és civakodástól.

S miközben az emigráns magyarok sorsát hordozta, egy pillanatra sem szakadt el hazájának, szülőföldjének gondjaitól. Számára a haza egyszerre jelentette a Kárpát-medencében élő magyarokat s az időközben várossá cseperedett Csurgót. Az ő anyagi és szellemi támogatása nélkül elképzelhetetlen lett volna számos intézmény működése. A Csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium és a Mezőgazdasági Szakközépiskola az ő támogatásával indult újra. Mielőtt a református templom újrakezdeményezésére anyagi támogatást kért, ő tett le egy jelentős összeget. Ez a gesztusa jellemezte talán leginkább: Bandi nem beszélt a munkáról, a mások támogatásáról, hanem tette a dolgát. Feltűnés nélkül, szerényen, sok-sok szeretettel, türelemmel és humorral. Kitiüntetései: a csurgói díszpolgárság, a Bethlen Gábor díj munkájának csak egy részét fedezik. A háttérment, amely őt mindig jellemezte, nem lehet eléggé kitiüntetni.

De mindebben nem volt egyedül: kísérte őt felesége, *Mária*, aki nélkül ez a nagyszerű ember elképzelhetetlen lenne. Minden gesztus, minden vendégszeretet, önfeláldozás mögött ott volt a társ, aki kísérte – és az utolsó években páratlan odaadással ápolta Bandit, akinek józansága, embersége és humora nagyon fog hiányozni nekünk.

Vályi Nagy Ágnes

„A Jóisten tenyerén”

Családja, barátai, tisztelői és rendtársai népes közösségében vettünk búcsút március 7-én régi zürichi gyülekezeti tagunktól, **Losonczy Szakall Istvántól**, a Johannita Rend jogi lovagjától. Mivel „Pityi bácsi”- ahogy őt kedveskedően a johanniták családjában hívták – végakarata szerint a gyászistentiszteleten nem hangzott el az életrajza, így most ezúton foglaljuk össze búcsúzásként életének állomásait.

Szakall István 1927. január 29-én született Csízfürdőn felvidéki nemesi családban, három testvére után legkisebb gyermekként. Édesapja jogász, nagyiparos bánya- és fürdőtulajdonosként gondtalan gyermekkort és kitűnő képzést biztosított számára. Nem véletlen, hogy ennek az időszaknak a tájaira, a Rima folyóra, a gömői erdőkre, Csízfürdőre és az ottani emberekre később, mint az elveszett földi paradicsomra emlékezett. Középiskolai tanulmányait rangos alma materekben, a budapesti Ferenc József Gimnáziumban, Bécsben a Terezianumban majd a St.Galleni Nemzetközi Gimnáziumban végezte.

A boldog gyermekkort azonban lassanként felhők árnyékolják be. Az ősi családi birtok már nem fürdővendégektől volt hangos, hanem először lengyel menekültek sokasága talált ott menedékre, majd helyüket német katonatisztek foglalták el. A család a háború végét a Tátrában vészelte át. Amikor azt hitték, túl vannak a nehezen, csak akkor kezdődtek az igazi megpróbáltatások. Az akkor mindössze 17 éves Istvánt apjával és sortársaik ezreivel a Szovjetunióba hurcolják, ahol emberpróbáló körülmények között végeznek sokak számára szó szerint gyilkosnak bizonyuló munkát. Tífuszba esett édesapja csak az ő határozottságának köszönhetően, egy ugyancsak fogoly, emberséges orosz orvos és egy korábban az ő vendégszeretetüket élvező lengyel szakácsnő segítségével menekül meg a biztos haláltól. Az illető szakácsnő közbenjárásának köszönhető az is, hogy egy rabkórházban meghalt hasonló korú fiú papírjait felhasználva, regényes körülmények között végül apjával együtt ő is hazatérhetett.

A hazatérés után azonban már semmi nem volt olyan, mint korábban. Apját a népbíróság háromévi börtönre ítéli a Csehszlovák Köztársaság szétverésének vádjával. Tanulmányait Budapesten folytatja, de 1949-ben mint osztályidegent kiteszik az Egyetemről. Ostravára kerül bányamunkára, ahol egy félreértés miatt megvádolják, rendszeresen verik és kínozzák. Egy év után, miután semmit nem tudnak rábizonyítani, kiengedik, de útja nem haza, hanem egy hroneci munkatáborba vezet. Itt két évet kellett volna

eltöltenie, de hat hónap után amnesztiával szabadul. Életének következő állomásai a podbrezovái vasgyár, katonaság Libaván a politikailag megbízhatatlanok hírhedt LTP egységében, majd ismét az ostravai bánya, ahol elkötelezi magát három évre. Innen Morvaországba kerül. Erre az időszakra esik házasságkötése **Péchy Klára Mária Zsófiával**. Eskető lelkészük így bátorítja őket:

„Fiatalok vagytok, de az életből már sok rosszat, láthatatokat, nehéz időket értetek. Sarjadékai két olyan családnak, amelyeket igen megpróbált az élet. De azt is láthatatokat, hogy a próbákat hogyan viselték, - emlékezzetek majd erre magatok is, később is -, hogy milyen lélekkel hordozták. Aki köztük férfi, férfi módra, erős lélekkel, azzal, hogy közel az Úr Isten a messzeségben is. A nők pedig, az édesanyátok, hősiességgel, kötelességértartó keresztvállalással, munkával és imádsággal.”

Házasságukat Isten két leánygyermekkel **Kay** és **Zsuzsa** születésével, rajtuk keresztül pedig öt unokával áldotta meg. Közben esti tagozaton elvégzi a bányászakadémiát, mérnök lesz. Így köszöntött rájuk hatvannyolc. Hosszú idő után nyaralásra indulhattak, hazafelé tartva értesültek a szovjetek és szövetségeseik prágai bevonulásáról. Gyerekeikkel és anyósával kiegészülve bécsi barátja vendégszeretetét élvezve két hónap után egy zürichi tervezőirodában kap állást. Így lett zürichi polgár belőle, de szívében mindig megmaradt csízfürdői magyarnak. Érthető, mekkora örömet jelentett számára, amikor a rendszerváltás után először ismét hazalátogathatott gyerekkora helyszíneire. Nyugdíjazása után egy amerikai székhelyű acélgyártó cég közép-európai megbízottjaként pedig egyre többet járt ismét Kassán és az ismerős tájakon. Ő maga az ennek az életrajzi összefoglalónak is az alapját adó interjúban így foglalta össze életét:

Jót cselekedni, lehetőségeink szerint segíteni, szeretni embertársaimat, ez életem vezérlő elve. Ha édesapám, édesanyám és Vince bátyám lenéz rám a másvilágról, talán elégedett velem, a tetteimmel. Én hívőként élek, aki mindig azt érezte, hogy a Jóisten a tenyerén hordja, megóvja minden nehéz órában, mert jót akar velem, szeret engem, és nekem is minden okom megvan arra, hogy én is szeressem őt.

Február 20-án életének 87., házasságának 58. évében az Örökkévaló átvette Szakall Istvánt egyik tenyeréből a másikba, ahol immár a mi szemeink előtt elrejtetten hordozza tovább az ő életét.

Kókai Csaba

Gyülekezeteink életéből

Bázel

„Ímé, áldásul volt nékem a nagy keserűség” (Ézs 38,17), talán ez az ige jellemzi legjobban a bázeli protestáns gyülekezet mostani helyzetét. Hisz már elmondhatjuk, hogy az ide-oda költöztetésünk után a Basler Münster gyülekezetben olyan otthonra leltünk, ahol szeretettel befogadtak bennünket, mi pedig nagyon szívesen járunk a *Katharina* kápolnába. Istentiszteleteinket *Kókai Csaba* szövetségi lelkész tartotta, akit egy-egy alkalomra *Szedlák Tibor* volt szövetségi lelkész és *Molnár Lilla* evangélikus teológus hallgató helyettesített. Igehirdetésüket ezúton is köszönjük.

Március 3-án a szokásos istentisztelet keretében a Károli Gáspár Református Egyetem hét növendéke is szolgált, akik igeolvasás mellett zenéltek, énekeltek, és egyikük bizonyítást is tett. Ők két hetes tanulmányúton tartózkodtak Svájcban (beszámolójuk a lap elején). Az istentisztelet után a Münster *Hofstube* nevű helyiségében, hol magunkban, hol a házigazda gyülekezettel közösen szoktunk kávézni. Az idén kétszer is meghívtak minket a Münstersaalba ebédre, illetve egy fogadásra. A húsvéti és pünkösdi úrvacsorás istentiszteletünk után a nagy számban megjelent testvéreinkkel egy kis házi sütemény mellett hosszan együtt maradtunk.

A nyári szünet előtti utolsó istentiszteleti alkalmunk június 16-án volt. Az aznapi perselypénzt felajánlottuk a Szövetségnek, hogy az évadzáró költségeihez mi is hozzájárulhassunk. Az istentisztelet után került sor a 2013. évi közgyűlésünkre. *Borsos Elek* elnök beszámolójában hangsúlyozta, legfontosabb feladatunk az istentiszteletek és a bibliaórák megtartása, mely hála Istennek ezidáig sikerült. Bibliaóráinkat minden szerdán tartjuk, ahol a mostani félévben az Ószövetségből József történetét, továbbá a gyülekezetépítés gondolata miatt Nehémiás könyvét olvastuk. *Kókai Csaba* beszámolójában kiemelte, a mozgalmas időszak után életünk végre a „megszokott kerékvágásban halad”. Az utóbbi időben igen sok fiatal és kisgyermekes család érkezik Bázélbe munkavállalóként, akiket szeretnénk gyülekezetünk életébe bevonni, ezért a következő félévben két alkalommal is családi istentiszteletet tervezünk. Reméljük, meghallják hívó szavunkat! Örömhír, hogy lelkészünk 2012 áprilisa óta rendszeresen tart istentiszteletet a németországi Freiburgban, ahol egy Istenhez hűséges ökumenikus közösség jött létre.

Sajnos két gyülekezeti tagunktól végső búcsút kellett vennünk. *Kovács Andortól* (1920-2012) a hívő embertől, a bázeli magyar élet egyik vezetőjétől január 8-án vettünk búcsút. A mindannyiunk által tisztelt és szeretett *Bandi bácsi*, „oszlopos tagunk” volt, aki nemcsak a Bázeli Protestáns Gyülekezet, hanem a Szövetség alapításában is részt vett. *Halász Pétert* (1928-2013) január 31-én kísértük utolsó útjára. Emléküket kegyelettel őrizzük.

A Basler Münster gyülekezete nemcsak magyar nyelvű istentiszteleteinknek, hanem nemzeti ünnepeinknek, sőt előadásoknak is otthont ad. Hálát adunk Istennek, hogy a történelmi székesegyház csodálatos helyiségeit használhatjuk. Reméljük, hogy ez a jövőben is így marad.

Az idén március 17-én - a Bázeli Magyar Protestáns Gyülekezet, a Bázeli Kulturális Magyar Találkozó (KulturUngarBasel), a Bázeli Magyar Iskola és Óvoda és a Helvetia-Hungaria Társaság, Északnyugat-Svájc közös szervezésében - az 1848-as forradalom dicsőséges napjaira és az 1849-es szabadságharc hőseire emlékeztünk. Még el sem kezdődött az ünnepség, már szűknek bizonyult a Hofstube helyisége, így gyorsan pótszékeket kellett beállítanunk, hisz mintegy 120 magyar testvérünk érkezett Bázélból, Svájc más részeiről és a szomszédos országokból. A Bázeli Magyar Iskola növendékei a közönséget pillanatok alatt elbűvölték szavalatukkal, Kossuth nótákkal, rövid jelenetekkel. A bázeli márciusi ifjakat vastappsal jutalmaztuk.

A Nemzeti Összetartozás Napja alkalmából június 2-án Trianonra emlékeztünk. A Bázeli Magyar Protestáns Gyülekezet az idén is több svájci szervezettel közösen idézte fel e gyászos eseményt, a Basler Münstersaal impozáns termében. Ünnepi szónokunk *Dr. Szakály Sándor* (Budapest) történész volt, aki eddig ismeretlen oldalról világitotta meg Trianont. *Kanyó Aranka* (Bern) Juhász Gyula: Dózsa feje című versét remekül szavalta. *Villányi László* (harsona) és *Adorján Gabriella* (zongora) fiatal művészhelyeségek Kodály Zoltán hangszerelésében magyar népdalokat és egy Georg Tibor zeneművet adtak elő nagy sikerrel.

A Szövetség évi rendes közgyűlésének házigazdája az idén Bázél lesz. Szeretettel várjuk november 24-én egész Svájcból, sőt Freiburgból is testvéreinket!

Báden

Bádenben sajnos a tavaszi/nyári időszakban nagyon lecsökkent az istentiszteleteink látogatottsága. Ennek okát egyrészt a korosodással járó egészségi gondokban, másrészt pedig több gyülekezeti tagunk hosszabb magyarországi tartózkodásában látjuk. Ennek ellenére nem szűnünk meg hívogatni fiatal, Svájcban dolgozó testvéreket sem, bízva abban, hogy Isten megerősít bennünket továbbra is testvéri közösségünkben.

Bern (Növekedés Jóbbal és együtt)

Gyülekezeti kiscsoportok számára kétélű fegyver a gyors számbeli növekedés. Minden egyes alkalommal, amikor egy új tag, vagy egy érdeklő is részt vesz az összejevetelen visszaesik a beszélgetések bizalmi szintje: egyikünk sem fogalmaz meg személyes kérdéseket, és nem szívesen ad hangot fájdalomnak, kételynek de bensőséges örömmek sem, olyasvalaki jelenlétében, akiről még nem tudja, bízhat-e benne. Másrésztől azonban, sok veszély leselkedik arra a kiscsoportra, amely nem nyílik meg újra meg újra az újonnan jöttek előtt, nem keres új tagokat, vagy egyszerűen csak nem vonzó számukra.

Boldogan adunk hálát az Úr Krisztusnak azért, hogy a berni gyülekezet kiscsoportjai számára megadta a növekedés ajándékát. A hitben Ófelé, a bizalomban egymás felé való növekedést, de számbeli növekedést is: a bibliaórák látogatottsága lassú, de folyamatos növekedést mutat.

Az elmúlt fél évben nyolcan-tizen tanulmányoztuk Jób könyvét. Mit tegyünk, ha istenképünket és világmagyarázó elméleteinket - teológiánk is ide tartozik - túl egysíkúnak, ezért erőtlenné és haszontalannak érezzük, amikor szenvedéssel szembesülünk? „Isten a jó emberrel jól bánik, a gonosszal pedig rosszul.” - így működött a világ Jób barátai szerint. Jób tapasztalata azonban nem igazolta ezt, hiszen őt igaz ember létére - ehhez ragaszkodott körömszakadtig - Isten szörnyű csapásokkal súlytotta. Igen, Isten, nem más. Jób ebből sem engedett. Ezt a terjedelmes bibliai könyvet olvasva beszélünk személyes tragédiáinkról, bizonyosságot tettünk reményünkéről, és próbára tettük saját hitünket: kiállja-e élettapasztalataink próbáját? Jób elvezetett bennünket a legvégsőig. Oda, ahol a legáldottabb élet is értelmetlennek látszik, ahol az imádság olyan szókiindó, hogy már-már istenkáromlásnak hat, és az ártatlanság tudata ezerszer fájdalmasabb, mint a legirgalmatlanabb önvizsgálat. Oda, ahol csak Istennek marad már hely, minden más szemfényvesztés.

Hogy szeptembertől mivel foglalkozunk, azt eddigi és új tagjainkkal együtt döntjük majd el. Itt van hely az Ön érdeklődésének, kérdéseinek és bizonyosságtételeinek is. Csatlakozzon hozzánk, növekedjünk együtt!

Luzern

Luzernben istentiszteleteinket rendszeresen megtartottuk. Köszönjük szépen Kókai Csaba munkáját. Több kisgyermekes család is jelen van alkalmainkon, s igen örülünk, hogy a szülők és gyerekek jól érzik magukat. Bibliaóráinkat lelkipásztorunk és Dr. Szabó Pál tartották. A jövőben havonta egyszer tervezünk bibliaórát. Júniusi istentiszteletünk után a Lukás-gyülekezet közös szeretetvendégségre hívott meg minket.

St. Gallen

A 2013-as évet két jelentős eseménnyel kezdtük.

Január 20-án délelőtt a Zürichi Grossmünsterben hirdethetem Isten Igéjét. A már hagyománnyá vált módon, svájci és valdens gyülekezetekkel közösen ünnepeltünk. Egy magamfajta lelkipásztor számára pedig különös érzés volt a grossmünsteri szószéken állni.

Aznap délután St Gallenben is hálaadással ünnepeltük a gyülekezet 50. közgyűlését. Hálát adtunk mindazok áldozatos munkájáért, akik lehetővé tették gyülekezetünk mindeddigi fennmaradását. Ma is éppen ugyanúgy szükség van arra a szolgálatra, melyre maga Jézus Krisztus indított: „*Tegyetek tanítványokká minden népeket!*”. Ezzel a küldetésstudattal fordulunk oda, keressük mindazokat, akik itt St Gallen környékén élnek. Köszönöm ezúton mindenkinek, de *Horváth Szilviának* különösen is, hogy alkalmainkat rendszeresen hirdeti az interneten. Örömmel köszöntjük a hozzánk érkezett új gyülekezeti tagjainkat is!

Márciusban *Szücsi László* katolikus testvéremmel együtt ökumenikus istentiszteletet tartottunk. Egy nappal később pedig búcsút vettünk Wittenbachban *Guth Gittától*. Gitta nénink januárban töltötte be 91. életévét. Rá emlékezve a Heidelbergi Káté szavai jutnak eszembe:

86. Mivel tehát a mi nyomorúságunkból minden érdemünk nélkül, kegyelemből szabadultunk meg Krisztus által, miért kell jól cselekednünk?

Azért, mert Krisztus, miután vére árán megváltott, Szentlelke által meg is újít minket az Ő hasonlatosságára avégre, hogy egész életünk folyásával megmutassuk Isten iránt való háládatosságunkat az Ő jótéteményéért, és így Isten dicsőíttessék általunk...

Németh Ilonka néni ismét vendégül látott otthonában bennünket.

Áprilisban Kókai Csaba látogatott meg s együtt készültünk az Évadzáró Találkozóra.

Bevezettük az istentisztelet előtti könnyűzenés éneklést – vagyis a dicsőítést.

Májusban éppen pünkösdkor tartottunk istentiszteletet és igazi tortával ünnepeltük a gyülekezet, az egyház születésnapját. Íme, egy kép az ünneplőkről:

Zürich

A magyar istentiszteleteinket látogató gyülekezet képe az utóbbi időben látványosan megváltozott. Az eddigi, idősödő, sajnos ritkuló, hűséges testvéreink mellett megjelent a Svájcban munkát keresők, vagy munkát vállalók fiatal csoportja is. Az istentiszteletek utáni kávézás, illetve beszélgetések alkalmával szívesen számolnak be eddigi tapasztalataikról, otthoni gyülekezeti élményeikről. A magyar lelkigondozás iránt érdeklődők e rétege az istentiszteleti alkalmakról az interneten keresztül értesül. Ez a felület tehát egyre nagyobb jelentőségű. Ezúton is megköszönjük *Jónás Bertalan* berni testvérünknek, hogy energiát és időt nem kímélve végzi honlapunk karbantartását.

Különleges alkalom volt az a házi bibliaóra, amit egykori lelkészünk, *Joób Olivér* meghívására tartottunk a Joób Szilárd parókiáján. Igemagyarázatot ezúttal is Kókai Csaba tartott.

Január második vasárnapján, az evangéliumi aliánsz keretében közös istentiszteletet tartottunk a Hottingen gyülekezettel. Ezen az alkalmon részünkről *Joób Olivér* szolgált.

Második közös istentiszteletünket a Grossmünster gyülekezettel közösen tartottuk, ahol *Martin Rüscht* grossmünsteri, *Lorenzo Scornaienchi* valdens és *Hieble Erika* magyar református lelkész szolgált.

A március 15. alkalmából rendezett ökumenikus istentisztelet meghívott szónoka *dr. Szakály Sándor* budapesti történész sajnos a magyarországi hókaoszbán elakadt - előadását azonban elküldte.